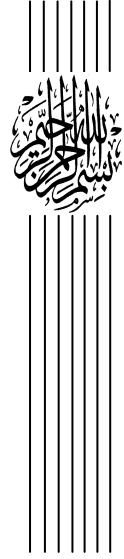

زانستی
باش خویندنه‌وهی قورئان
(علمی (لتجمو یر)

نوسینی
م. دلیر خالد حسن

مافی چاپکردن و نه بهرگرتنه وهی
پاریزراوه .

چاپی یه کهم
۱۴۲۹ ک - ۲۰۰۸ ز
زنجیردی پهرومردده و بانگه واز
(۳۴)
ژماردی سپاردن
(۸۷۹)

کتیبخانه سیما

بنکه ی بلاوکر نه وه:

کتیبخانه ی زابست
که لار

کتیبخانه ی سیما
چه مچه مال

کتیبخانه ی سوته
سلما ی

پیشه کی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله حَقَّ حَمْدِهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ لَا نَبِيَّ مِنْ بَعْدِهِ وَمَنْ
دَعَا بِدَعْوَتِهِ وَسَارَ عَلَى هُجَّتِهِ وَعَضَّ عَلَى سُنَّتِهِ وَسُنَّتِ الْخُلَفَاءِ
الرَّاشِدِينَ مِنْ بَعْدِهِ وَبَعْدُ.....

سو پاس و ستایشی بی پایان بۆ ئەو خوایەیی دواى ئەوهی
باوکە گەورەمان (آدم)ی (ﷺ) دابەزاند بۆ سەر زهوی، که
ئەم سەر زهوییهی بی پەيام و بەرنامەیی خۆی نه کردوو،
به لکو به بەر دەوامی خوای پەروەردگار پەرتوکی خۆی یەک له
دواى یەک ناردۆته خوارەوه، له پێگەیی پێغەمبەرانه وه (عليه
الصلاة والسلام) ئیمەیی پێ ئاشنا کردوو. یەکیک له و پەرتوکانه و
کۆتا پەرتووک بۆ سەر یەکیک له پێغەمبەران که کۆتا
پێغەمبەرە قورئانی پیرۆزە بۆ سەر (محمد) (عليه الصلاة والسلام)،
ئەو قورئانەیی که خوای گەورە ناردوو یەتی وه ک پێ
نیشان دەریک بۆ هەموو خەلکانی سەر زهوی وه ک

ده فه رموویت: ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ ﴾ (البقرة: ١٨٥).

وه ئه و قورئانهی ئه گهر خوای گه وره دایبه زاندایه بو سهر چیاکان لهت لهت ده بوون له ترسی خوای گه وره دا وه ک ده فه رموویت: ﴿ لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَشَعًا مُّصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ﴾ (الحشر: ٢١)، وه خوای گه وره قورئانی بو سهرمان داگرتوووه بو ئه وهی بیخوینینه وه و کرده وهی پیبکهین، به لام چۆن بیخوینینه وه؟ به و شیوه یه ی خوای گه وره فرمانی پیی کردوووه که ده فه رموویت: ﴿ وَرَزَّلْنَا الْقُرْآنَ تَرْتِلاً ﴾ (الزمل: ٤)، واته کاتیک قورئانت خوینده وه، پیته کانی بوون بکه ره وه و به له سه رخوی بیخوینه وه، ئه مه ش ناکریت ئه گهر به ته جویده وه نه خوینریتته وه، بویه به پشتیوانی خوای گه وره هه ستام به نووسینی ئه م په رتووکه بچووکه له م بواره دا. ئه گهر چی له سه ر ئه م بابه ته زور نوسراوو دانراو هه یه، به لام ئه وهی سه رنجی پاکیشام بو ئه م

كاره ئه وه يه چهنه شتتكم ليره دا هئناوه كه له پهرتووكه كانى
 تر دا يان ناييىنى يان به كه مى هئناوييه تى به تاييه تى له
 كوئايى ئه م پهرتووكه چهنه تيبينيه كى گرنكو چهنه
 هه له يه كى دووباره كراوه ي قورئان خوئنانم خستوته پوو كه
 به ويستى خوا سوودو قازانجىكى زورى ده بيت گهر به ووردى
 تيبينى بكرت. له كوئاييدا سوپاس بو ئه و خوايه ي كه شتى
 چاك به نازو نيعمه تى ئه و ده ستى پى ده كرتت و هه ر به نازو
 نيعمه تى ئه و كوئايى پى دتت، وه هه ر خوئنه ريكي به رپز هه ر
 سه ره نجىك و تيبينيه كى هه بوو با ئاگادارم بكاته وه، به لكو
 ئه گه ر ده رفه ت بوو له چاپى تر دا سه ره نج و په رخنه كه ي
 په چاو بكرتت و خواى گه وه پاداشتى چاكي بداته وه.
 سبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت استغفرك وأتوب
 اليك.

دليور خالد حسن

٢٥ / ذوالحججه / ١٤٢٩

ژ.م (٠٧٧٠٢٢٢٧١٦١)

علم التجويد زانستی باش خویندنه وهی قورئان

پرسیار: وشه ی ((التجويد)) چی یه له زمانه وانیی و زاراهه دا ؟
وهلام:

له زمانه وانیدا: بریتی یه له هیئانی شتیک به چاکی .
له زاراهه دا: زانستیکه پیی دهناسریتته وه پیدانی هه موو
پیتیک ئه وهی ماف و شیاویتی له سیفته و دریزکردنه وه و،
به سووک و قورس خویندنه وهی هه ندیک له پیتته کان و جگه
له مانه .

پرسیار: مه به ست چی یه له ((علم التجويد)) ؟
وهلام: مه به ست له زانستی باش خویندنه وه ریک ده رکردنی
وشه کانی قورئانی پیروژ هه ر چۆن وه رگیراوه له پیغه مبه ری
هه ره زمان پاراهه وه (ﷺ)، وه وتراوه مه به ست پیی
پاراستنی زمانه له هه له کردن له په رتوکی خوی گه وره دا
(قورئانی پیروژ).

پرسیار: حوكمی شه‌ریعی خوای گه‌وره چیه له‌باره‌ی (علم التجوید) دا ؟

وه‌لام: له‌شه‌ردا فی‌ربوونی زانسته‌که (فه‌رزی کیفائییه) واته هه‌ندیك مسو‌لمانان پی‌ی هه‌لسن له‌سه‌ر مسو‌لمانانی تر ده‌که‌وئیت، به‌لام کارپی‌کردنی له‌کاتی خویندنه‌وه‌ی قورئاندا (فه‌رزی عه‌ینه) واته پی‌ویسته له‌سه‌ر هه‌موو مسو‌لمانیک پیاو بی‌ت یاخود ئافره‌ت کاتیک ویستی قورئان بخوینیت به (تجوید) وه بیخوینیت جا له‌کاتی پیش نو‌یژی (إمامة) دابوو یاخود بو‌خو‌ی ده‌یخویند^(١) به‌لگه‌ش بو‌ئه‌مه ووته‌ی خوای گه‌وره‌یه که ده‌فه‌رمو‌یت ﴿وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً﴾ (الزلزل: ٤).

واته کاتیک قورئانت خوینده‌وه پیته‌کانی پوون بکه‌ره‌وه و به له‌سه‌ر خو‌یی بیخوینه‌وه، وه‌ئه‌مه‌ش ناکریت ئه‌گه‌ر به ته‌جویده‌وه نه‌خوینریته‌وه^(٢) وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی عبدالله کو‌پی

(١) هداية المتسفيد في أحكام التجويد للشيخ محمد محمود أبي ريمّة ص: (٥) (به‌ده‌ستکاریه‌وه).

(٢) مختصر تفسیر الطبری (به‌ده‌ستکاریه‌وه).

مسعود (په زای خوی لیبیت) قورنانی به پیاویک ده خوینده وه،
پیاوه که نه م ئایه تهی خوینده وه ﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ ﴾
(التوبة: ۶۰) به بی دریژکردنه وهی وشه ی ﴿ لِلْفُقَرَاءِ ﴾، عبدالله
کوری مسعود فه رموی: پیغه مبهری خوا ﷺ ئاوه ها پیمانی
نه خوینده وه، پیاوه که ش وتی نهی چون پیتانی ده خوینده وه
نهی باوکی عبد الرحمن؟ نه ویش هه مان ئایه تی خوینده وه
وشه ی ﴿ لِلْفُقَرَاءِ ﴾ ی دریژ کرده وه (۳) (۴) .

(۳) رواه سعید بن منصور في سننه وصححه الألبانی.

(۴) من آداب الإسلام لإصلاح الفرد والمجتمع لفضيلة الشيخ محمد بن جميل زينوس: (۵-۶).

بابه تی یه که م

یاساکانی (نونی ساکین و ته نوین)

(نْ ، نٌ ، نٍ ، نٌ)

- واته کاتیک (نْ ، نٌ ، نٍ ، نٌ) له دویانه وه بیټ یاخود بگن به (۲۸) پیته که ی زمانی عره بی .

- مه به ست له نونی ساکین ئه و نونه یه که (سکون) له سه ری بیټ یاخود (فتحه و ضمه و کسره) ی پیوه نه بیټ وهک :
(مَنْ ، عَنْ ، لَنْ ، اِنْ ، اَنْ)

- مه به ست له ته نوینی (فتحه و ضمه و کسره) دوو (فتحه و ضمه و کسره) یه که خویمان له خویماندا دهن به نونی ساکین وهک :

- (جَنَّاتٌ) ده بیټ به (جَنَّاتِنٌ) .
- (جَنَّاتٍ) ده بیټ به (جَنَّاتِنٌ) .
- (عُرْبًا) ده بیټ به (عُرْبِنٌ) .

له م کاته دا نونه ساکینه که لا ده بهین یا خود یه کیک له (فتحة ،
 ضمة ، کسرة) کان لاده بهین و (شده) () بۆ سه ر پیته کانی
 (یرملون) داده نیین و (شده) که جوان ده رده برین.

نموونه:

(مِّنْ نَّارٍ)	ده بیئت به	(مِّنَّارٍ) .
(غَفُورٌ رَّحِيمٌ)	ده بیئت به	(عَفُورٌ رَّحِيمٌ) .
(مِّنْ مَّسَدٍ)	ده بیئت به	(مِمَّسَدٍ) .
(نَذِيرًا لِلْبَشَرِ)	ده بیئت به	(نَذِيرَ اللَّبَشَرِ) .
(مِّنْ لَّدُنْ)	ده بیئت به	(مِلْدُنْ) .
(مِّنْ وَّرَائِهِمْ)	ده بیئت به	(مِوَّرَائِهِمْ) .
(لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ)	ده بیئت به	(لِقَوْمِيُّؤْمِنُونَ) .
(مِّنْ وَّالٍ)	ده بیئت به	(مِوَّالٍ) .
(هُدًى وَرَحْمَةً)	ده بیئت به	(هُودٍ وَرَحْمَةً) .
(ظِلَالٍ وَّعُيُونٍ)	ده بیئت به	(ظِلَالِوَعُيُونٍ) .
(حِطَّةٌ نُغْفِرُ)	ده بیئت به	(حِطَّتِنَغْفِرُ) .

دوو تیبینی:

۱- ئه گەر (ن، ن، ن، ن، ن، ن) گه یشتن به پیتته کانی (بنمو) پیی ده وتریت (الادغام بَعْنَةً) واته مینگه دار به لام ئه گەر گه یشتن به هردوو پیتی (ل، ر) پیی ده وتریت (الادغام بِالْأَعْنَةِ) واته بی مینگه.

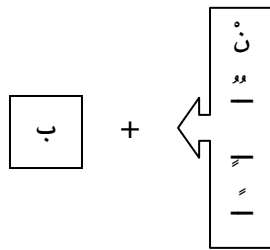
۲- (إِدْغَام) له یهك وشه دا پروونات به لكو وهك خوی

ده خوینریته وه، وهك:

(قَسْوَان، صِنْوَان، دُنْيَا، بُنْيَان).

یاسای دووهم**((الإِقْلَاب))**

واته هه لگپرانه وهی (ن) یا خود یه کیک له (فتحة، ضمة، کسرة) کانی ته نوینی (ن، ن، ن) بو میمیکی ساکینی مینگه دار کاتیک بگه ن به پیتی (ب)، به لام (باء) هکه وهك خوی ده مینیتته وه:

نمونه:

(مِنْ بَعْدَ)	ده بیټ به	(مِنْ بَعْدَ)
(الْأَنْبِيَاءِ)	ده بیټ به	(الْأَنْبِيَاءِ)
(سَمِيعٌ بَصِيرٌ)	ده بیټ به	(سَمِيعٌ بَصِيرٌ)
(شَيْءٌ بَصِيرٌ)	ده بیټ به	(شَيْءٌ بَصِيرٌ)
(لَيْئًا بِالْأَسْتِثْمِ)	ده بیټ به	(لَيْئًا بِالْأَسْتِثْمِ)

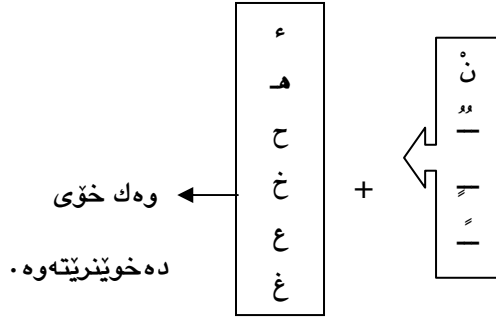
تییینی:

میمی مینگه دار ئه وهیه هه ردوو لیو باش له یه كه نه دهیت به لكو
 بۆشاییه كه له نیوانیاندا بمینیت .

یاسای سییه م

((الإظهار الحلقى))

واته خویندنه وهو دهرخستنی (نْ ، نُ ، هُ ، هِ ، هَ) وهك خویان کاتیک بگه ن بهو پیتانه ی که شوینی دهرچوونیان قورگه که بریتین له (ء ، هـ ، ح ، خ ، ع ، غ) به م شیوهیه :

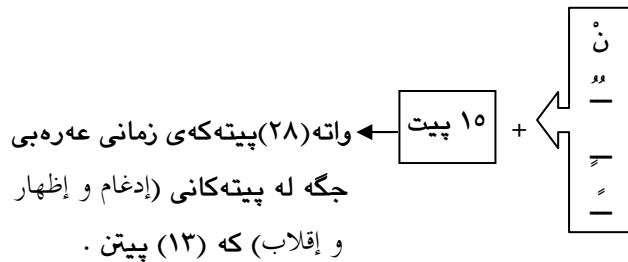
نمونه:

جُرْفٍ هَارٍ	مِنْ عِلْمٍ
يَنْعِقُ	مَنْ آمَنَ
يَنْجُونَ	مِنْ خَيْرٍ
يَنْهَوْنَ	عَلِيمٌ حَكِيمٌ
يَنَّاوْنَ	سَمِيعٌ عَلِيمٌ
فَسَيَنْغَضُونَ.	مِنْ غِلٍّ

یاسای چوارهم

((الإخفاء))

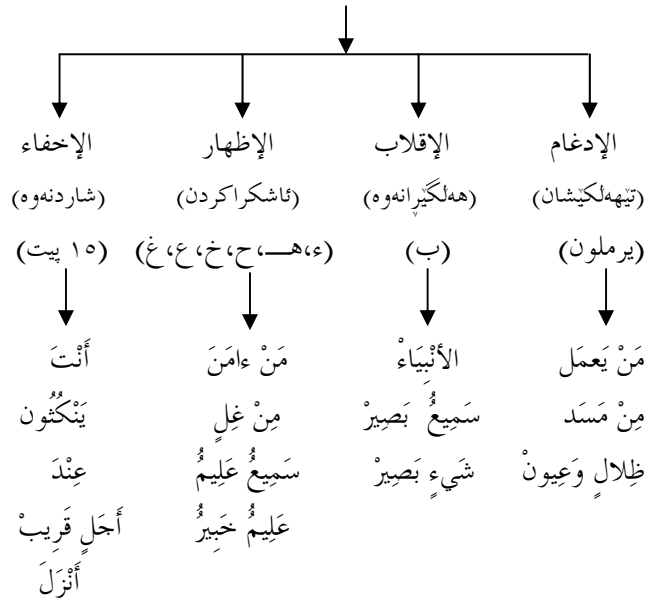
واته شاردنه وهی (نْ ، نُ ، نُّ ، نَ) کاتیک بگن به (۱۵) پیت
 واته جگه له پیتنه کانی (إدغام و إظهار و إقلاب) که بریتین
 له (۱۳) پیت له م حاله ته دا مینگه ده دهینه (نْ ، نُ ، نُّ ، نَ) (۱۳) پیتن
 واته ئه م یاسایه نه ئه وه تا (نْ ، نُ ، نُّ ، نَ) دهرنه برین وه کو
 (إدغام) نه ئه وه تا ئاشکرای که یین وه کو (إظهار) واته له نیوان
 ههردوکیان دایه به م شیوهیه:

نمونه:

جَنَاتٍ تَجْرِي	صَفَا صَفَا	مِنْكُمْ
مِنْ فَضْلِهِ	جَنَاتٍ تَجْرِي	مُنِيرٍ
شَيْءٍ فَرُدُّوهُ	يَنْكُثُونَ	مُنْتَهُونَ
فَأَنْظِرْنِي	أَنْزَلَ	عَبْدَ
أَنْتُمْ	أَجَلَ قَرِيبٍ	مُصِيبَةٍ قَالِ

یاساکانی (ن، ٸ، ٺ، ٺ)

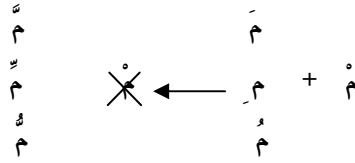

بابه تی دووهم

ياساكانی ((م))

ياسای يه كه م : (الإدغام الشفوي) يان (الإدغام التماثلين):

واته تيهه لكيشانی ووشه يه ك كه كوتاييه كه ی میمی ساکین
 بیټ (م) له گه ل ووشه يه ك له دوايه وه بیټ و سه ره تا كه ی
 میمیکی (متحرك) بزواو بیټ (م ، م ، م)، له م كاته دا میمه
 ساکینه كه لاده به یین و (شدة) (س) له سه ره میمه (متحرك) ه كه
 داده نین و دوو چركه ده یگرین به م شیوه یه:

نموونه:

هُمَّ مِنْهَا	ده بیټ به	هُمَّ مِنْهَا
مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ	ده بیټ به	مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ
لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ	ده بیټ به	لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ
مِنْكُمْ مَرَضَى	ده بیټ به	مِنْكُمْ مَرَضَى

ياسای دووهم: (الإخفاء الشفوي) شاردنه وهى ((لئو)) :

واته شاردنه وهى (م) ميمى ساكين كاتيك بگات به پيتى
 (ب)، به شيوازيك مينگه ي بدريتى هه ردوو لئو به ته واوى ليك
 نه دريت به لكو بوشاييه ك له نيوانياندا بمينيت، به لام (باء) هكه
 وهك خوى ده خوينرته وه به م شيوه يه :

م + ب = شاردنه وهى (ميم) به مينگه وه

نموونه:

وَهُمْ بِالْآخِرَةِ	إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ
جَاءَهُمُ بِالْحَقِّ	ذَلِكَمُ بَأَنَّهُ
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ	يَوْمَهُمْ بَارِزُونَ
جَاءَكُمْ بِهِ.	

یاسای سییه م: (الإظهار الشفوي): ناشکرا کردنی (لیو) :واته
دهرختنی (م) میمی ساکن وه کو خوی کاتیک له دوايه وه
(۲۸) پیته که ی زمانی عه ره بی بیت جگه له (ب، م)، به م
شیوه یه:

م + ۲۸ پیت - (ب، م) = میمه که وه ک خوی ده خویرتیه وه.

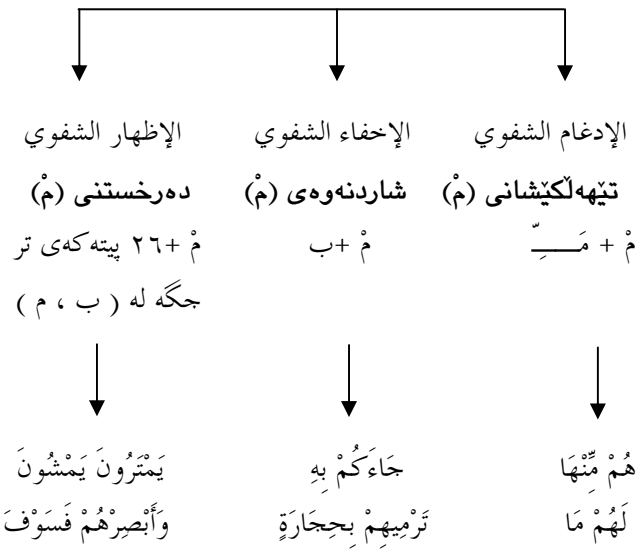
نموونه:

لَهُمْ فِيهَا	الْحَمْدُ
عَلَيْهِمْ وَلَا	أَنْعَمْتَ
فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ	وَأَمْتَرُوا
فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِيَّانَا	أَمْ لَكُمْ
وَأَبْصَرْتَهُمْ فَسَوْفَ	

تییینی:

به لام ته گه ر له دواى (م) هوه (و، ف) هات ته وا میمه
ساکینه که جوانتر دهرده پردریت.

ياساكانى ((م))

بابه تی سییه م

جوره کانی تیهه لکیشان (الإدغام)

جوری یه که م:

تیهه لکیشانی دووییتی وهک یهک (الإدغام المتماثلین):
 ئەم جوره (إدغام) ه کاتیك پروو ده دات ئەگەر هاتوو کۆتایی
 وشه یهک به پیتیکی زه نه دار (ساکن) هات و سه رتای
 وشه که ی له دوایه وه دیت هه مان پیت بیت به لام (متحرك) بیت
 واته (ساکن) نه بیت، له م کاته دا پیتته (ساکن) ه که لاده بهین و
 پیتته (متحرك) ه که (شدة) یه کی له سه ر داده نیین به م شیوه یه:

پیتیکی (ساکن) + هه مان پیتی (متحرك)

تَ + تَ ← هَيَّ تَ

نموونه:

فَمَارِ بَحَتْ تِجَارَتُهُمْ ده بییت به فَمَارِ بَحَتْ تِجَارَتُهُمْ

يُدْرِكُكُمْ ده بییت به يُدْرِكُكُمْ

یوجّه	دهبیّت به	یوجّه
یکرهن	دهبیّت به	یکرهن
اضرب بعصاك	دهبیّت به	اضرب بعصاك
فلا یسرف فی القتل	دهبیّت به	فلا یسرف فی القتل
وقد دخلوا	دهبیّت به	وقد دخلوا
بلا یخافون	دهبیّت به	بلا یخافون
تستطع علیه	دهبیّت به	تستطع علیه

تییینی:

١. (إدغام متمثلین) له (باء) دا پرووندات وهك:

﴿...الذی یوعدون﴾ (المعارج: ٤٢).

٢. (إدغام متمثلین) له (واو) دا بهمه رجیک پروودهات، دهبیّت

پیش واوه ساکینه که (فتحة) ی له سه ر بیّت وهك:

إتقوا و آمنوا	دهبیّت به	إتقوا و آمنوا
آتوا و فلو بهم	دهبیّت به	آتوا و فلو بهم
عصوا و كانوا	دهبیّت به	عصوا و كانوا

جۆرى دووهم:

تیهه لکیشانی دوو پیٹی لیکه وه نزیك (الإدغام المتقاربین):
 ئەمه کاتیك رووده دات دوو پیئت بگهن به یهك شوینی
 ده رچوونیان لیکه وه نزیك بیئت، به مه رجیک یه كه م پیتیان
 (ساکن) بیئت و دووهمیان (متحرك) بیئت، لی ره دا (ساکن) هكه
 لاده بهین و (شدّة) (ّ) له سه ر (متحرك) هكه دادهنیین، به لام
 ده بیئت به م شیوه یه به دواى یه کدا بیئت:

۱. ن + ز

۲. ق + ك گهر پاش وپیش بخریت روونادات.

نمونه:

بَلْ رَبُّكُمْ	ده بیئت به	بَرُّكُمْ
بَلْ رَفَعْنَاهُ	ده بیئت به	بَرَفَعْنَاهُ
وَقُلْ رَبِّ	ده بیئت به	وَقُرَّب
نَخْلُكُمْ ^(۱)	ده بیئت به	نَخْلُكُمْ

(۱) تنها له سوره تی (المرسلات) دا هاتوو له قورنانی پیروژدا، ئایه تی (۲۰).

جۆری سییه م :

تییه لکیشانی دوو پیتی هاو ره گه ز له شوینی ده رچوونیا ندا
(الإدغام المتجانسين):

بریتی یه له تییه لکیشانی دوو پیت که شوینی ده رچوونیا ن
یه که شوینه، به لام له روخساردا جیاوازن، به مه رجیک یه که م
پیتیان (ساکن) بییت و دوو میان (متحرك) بییت، لی رهدا
(ساکن) هکه لاده به یین و (متحرك) هکه (شدة) ی له سه ر داده نیین،
ئه مه ش له سی کۆمه له ی سه ره خۆدا پرووده دات که ئه مانه ن:

۱. (ت ، د ، ط) ۲. (ث ، ظ ، ذ)

وَجَدْتُمْ ← وَجْتُمْ يَلْهَثُ ذَالِكَ ← يَلْهَثُ ذَالِكَ

عَاهَدْتِ ← عَاهَتَّ إِذْظَلَمْتُمْ ← إِظْلَمْتُمْ

لَقَدْ تَابَ ← لَقَتَّابَ

أَنْقَلْتُ دَعْوَةَ اللَّهِ ← أَنْقَلَدَّ عَوَالَ اللَّهِ

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ ← وَقَالَ طَائِفَةٌ

كَفَرَتْ طَائِفَةٌ ← كَفَرَتْ طَائِفَةٌ

أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمْ ← أُجِيبَدَّ عَوْتُكُمْ

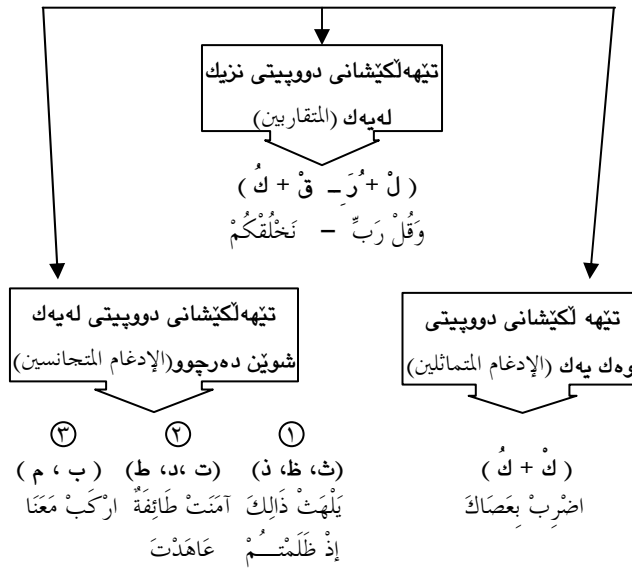
بَسَطَتْ ← بَسَّتْ (تاء) و (طاء) دا ده رده بردریت .
أَحَطْتُ ← أَحَتْ

۰۳ . (ب ، م)

يَا بَنِي أَرْكَبْ مَعَنَا ← يَا بَنِي أَرْكَمْنَا

گەر پاش و پيش بخريت (ادغام) پروونادات بهلكو
(إخفاء شفوي) پروو ده دات.

جوړه كاني تيهه لكيشان (الإدغام)

بابه تی چواره م

(الإظهار القمري والإدغام الشمسي)

١. الإظهار القمري: واته ئاشکراکردن ودهرخستن (لام) له خویندنه وه دا کاتیك بجیتته سه ر چه ند پیتیک وهك پیتی (ق) كه له وشه ی ((القمري)) دا هاتووه، به وهش ده زانین (لام) هكه ده خوینریته وه ئه گه ر پیتته كه ی دوا (لام) هكه (شدة) (ی) له سه ر نه بوو وهك وشه كانی:

(الْقَمَر، الْجُمُعَة، الْبَاب، الْإِنْسَان، الْعَابِدُونَ، الْيَوْمَ، الْهُونَ، الْفَوْزُ الْكَبِيرَ، الْمُرْسَلِينَ) .

كه پیتته كانی (١٤) پیتته وكۆبوونه ته وه له بېرگه ی

[إِبْغِ حَجَّكَ وَخَفْ عَقِيمَهُ]

٢. الإدغام الشمسي: تیهه لکیشانی (لام) له گه ل پیتته كه ی كه له دوايه وه دیت کاتیك بگات به چه ند پیتیک وهك پیتی (ش) كه له وشه ی ((الشَّمْس)) دا هاتووه، به وهش ده زانین (لام) هكه ناخوینریته وه به لکو تیهه لکیش ده کریت به پیتته كه ی دوا ی

خویدا نه گهر پیته که ی دوا ی خو ی (شه دده) ی له سه ر بوو

وهك:

(التَّكَاثُرُ، وَالسَّمَاءِ، وَالشَّمْسِ، وَالصَّافَّاتِ، وَاللَّيْلِ، وَالنَّهَارِ، وَالنَّجْمِ،
الرَّحْمَنِ، الدَّارِ، لِلرَّسُولِ، لِلذِّكْرِ).

پیته کانی (۱۴) پیته جگه له (۱۴) پیته که ی (الإظهار القمري) ..

بابه تی پینجه م

پیته کانی قه لقه له (القَلَقَلَة)

((ئو پیتانه ی به زه قی دهر ده بردرین))

پیته کانی قه لقه له پینجن (٥) کۆبوونه ته وه له هه ر دوو وشه ی
(قَطْبُ جَدٍ)، وه پیته کانی (قلقله) به زه قی دهر ده بریت به
مه رجیک (ساکن) بن واته (فتحة وضمة وکسرة) یان پیوه
نه بیٔ^(١) به م شیوه یه:

ق ← دَافِقٌ ، خَلَقٌ ، يَقْتُلُونَ ، يَقْبَلُ .
ط ← مُحِيطٌ ، لُوطٌ ، وَالْمَطْلُوبُ ، يَطْبَعُ ، مَطْوِيَّاتٌ .
ب ← عَجِيبٌ ، يَعْقُوبٌ ، عَصِيبٌ ، الْبَابُ ، إِلَّا ابْتِغَاءً ،
فَسْتَبْصِرُ ، يَسْتَعُونَ .
ج ← الْبُرُوجُ ، فُرُوجٌ ، الْخُرُوجُ ، بَهِيحٌ ، مَرِيحٌ ، مَجْدُودٌ ،
يَجْمَعُ ، السَّجَنُ ، الرَّجْعُ ، حَرَجٌ .
ذ ← لَسَدِيدٌ ، حَمِيدٌ ، الْوَدُودُ ، يَدْخُلُونَ ، مِدْرَارًا ، أَحَدٌ ،
الصَّمَدُ ، مُدْخَلٌ .

(١) زانایانی (ته جوید) واده بینن: پینکه کانی (قه لقه گه) نه گه ره گه کۆنگایی وشگه دا بکوو وه گه
سه ری راهه ستاین پی دهر تریت (قه لقه له) ی گه وره (کُبری) وه نه گه ره له ناوه راستگی وشگه دا
بوو پی دهر تریت (قه لقه له) ی بچولک (صُغری)، وه گه وره گه زیگتر دهر ده بردریت وه گه گه
بچوو که که به لام یۆیه هه ر دوو کیانم به یه که وه هینا له بهر ئاسانکاری .

بابه تی شه شه م

پیته کانی (استعلاء)^(۱)

ئه و پیتانه ن که له کاتی خویندنه وه دا زمان بهرز ده کریته وه و به بهرزی و قه له وی دهرده بپردرین که کۆبوونه ته وه له وشه کانی (حَصَّ ، ضَعَطُ ، قَطَّ) به مه رجیک (کسره) یان له ژێردا نه بیته واته (سکون) یا خود (فتحه و ضمه) یان له سه ر

بیته، نموونه:

- خ ← خَالِدِينَ ، دَارَ الْخُلْدِ ، حَتَمَ اللَّهُ ، وَقَدْ خَابَ ، وَيَخْلُدُ ، خَانُوا اللَّهَ ، أَخْلَدَهُ ، مَخْضُودٌ .
- ص ← صَرَفَ اللَّهُ ، صَفًّا صَفًّا ، سَيَّصَلِي ، اصْلَوْهَا ، الصُّدُورُ ، صَالُوا ، أَصْحَابٌ .
- ض ← يَعْضُضْنَ ، الْمَعْضُوبُ ، وَالضَّالِّينَ ، ضَرَبَ ، ضَرَبَ .
- غ ← غَيْرَ ، الْمَعْضُوبُ ، غَالِبٌ ، يَغْلِبُ ، غُلِبَتْ .
- ط ← الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ، صِرَاطٌ ، طَبَعَ ، فَطَبَعَ ، طُوبَى لَهُمْ .
- ق ← قَالَ يَقُولُ ، يَقْتُلُونَ ، قَتَلَ ، قَتَلَ ، قَيْضَنَا ، الْقُبُورِ .
- ظ ← تَلَطَّى ، كَالظَّلِيلِ ، لُظِلُّمٌ ، ظَلِمَ وَمَنْ يَظْلِمُ .

^(۱) هونهری جوان خویندنه وهی قورنان/ و. عومه ر خه تابی لاپه ره (۲۷) .

بابه تی جه وته م

پیته کانی هه ناسه (هَمْسْ)^(۱)

پیته کانی هه ناسه (هَمْسْ) کۆبونه ته وه له ووشه کانی (فَحْتُهُ
 شَخْصٌ سَكَّتْ) واته (۱۰) پیتن^(۲)، ئەم پیتانه له کاتی
 خویندنه وه دا به سوکی و نه رمی و باریکی وه کو هه ناسه یه کی
 سووک له سهریان ده وه ستین و ده پۆین به تاییه تی کاتی ک
 (ساکن) بوون وه ک:

ف ← فَرِحَ ، فَلَا ، الْمُفْلِحُونَ ، أَفْلَحَ ، يُفْرِحُ ، مِمَّنِ افْتَرَى ،
 يَفْتَدِي ، فُرَات .
 ح ← حُكْمٌ ، حُرْمٌ ، يَحْكُمُ ، مُحْسِنٌ ، إِحْسَانًا ، يُحْسِبُونَ .
 س ← سَلَامٌ ، سُبْحَانَ ، السَّلَامُ ، يَسْتَوِي ، يَسْلُبُهُمْ ، تَسْتَطِيعُ ،
 نَسْتَعِينُ ، الْمَسْجِدُ .

(۱) هونه ری جوان خویندنه وهی قورنان/ و. عومه ر خه تانی لاپه ره (۲۷) .

(۲) بۆجگونی راسگت و دروسگت ئەوه یگه هگه ردوو پینگی (خ، ص) دهرینگه پگال پینگه کانی
 (استعلاء) نهک (همس) وهک له پیته کانی (استعلاء) دا هینامان، یاخود له کاتیگدا (همگس) ن
 ئەگه ر (کسره) یان له ژێردابوو وهک [جَلَّالَهَا ، صِرَاطًا] .

ك ← كَبَّرَ ، كَلَّمَ ، كَتَبَ ، كَتَبُوا ، إِذَا كَتَبُوا ،
أَنْ يَكْتُبُوا ، الْأَكْبَرُ ، ذَكَرَى .

ت ← تَرَا ، التَّائِبُونَ ، تُتْلَى ، فَزَادَتْهُمْ ، تَتَبَّعَ ، كَانَتْ
عَلَيْهِمْ ، فَتَرَى !.

ه ← هَذَا ، هُنَالِكَ ، مُهْتَدُونَ ، يَهْدِي ، يَهْتَدُونَ ، مُهْطِعِينَ ،
إِهْدِنَا .

ش ← شَرَحَ ، شَرَكَاءَ ، نَشَرَ ، يَشْرِي ، يَسْتَرُونَ ،
يَشْوِي ، الْمَشْتَمَةَ .

ث ← ثَلَاثُ ، ثَلَاثَةٌ ، مَثْوَى ، مَثْنَى ، مَثْبُورًا ، يَثْنُونَ ،
بَعَثْنَا ، بِمِثْلِ .

بابه تی هه شته م

میم و نونی شه دده دار

ئه و میم و نونه ی (شه دده ی) له سه رییت له کاتی خویندنه وه دا
 دووچرکه دریژ ده کریته وه واته به شه ندازه ی ئه وهنده ی به مام
 ناوه ندی په نجه ت دابخه ییت و بیکه یته وه
 وهك:

مُّ ثُمَّ ، مِمَّ ، لَمَّا ، نِعَمًا ، مِنْ مَّسَدٍ ، مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ
 نَّ النَّاسِ ، النَّارِ ، الْجَنَّةِ ، جَنَّاتٍ ، أَنْ اللَّهُ ، إِنَّ اللَّهَ .

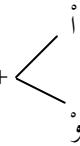
بابه تی نویه م

شیوازه کانی خویندنه وهی وشه ی پیروزی ﴿الله﴾ :

أ. به قه له وی وقورسی ده خوینریتته وه له م حاله تانه دا:
 ۱- ئه گهر له سه ره تا وه بوو: اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، اللهُ الصَّمَدُ، اللهُ وَلِيُّ
 الَّذِينَ آمَنُوا .

۲- فتحة + اللهُ : إِنَّ اللَّهَ، كَانَ اللَّهُ ، رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ اللَّهُ ، نَاقَةَ اللَّهِ.

۳- ضمة + اللهُ:رَسُولُ اللَّهِ ، يَدُ اللَّهِ ، أَعْدَاءُ اللَّهِ .

۴- + اللهُ : رَبُّنَا اللَّهُ ، وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ ، نَسُوهُ اللَّهُ .

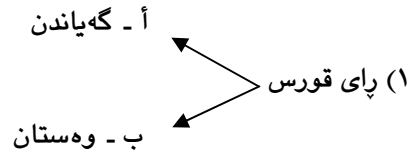
ب. به نه رمی وناسکی ده خوینریتته وه له دوو حاله تدا:

۱- كسرة + اللهُ: لِلَّهِ، بِسْمِ اللَّهِ ، فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَحَدُ اللَّهِ ← أَحَدُنِ اللَّهِ.

۲- ي + اللهُ: يَهْدِي اللَّهُ ، يَايِيَّ اللَّهُ ، لَا يُخْزِي اللَّهُ .

بابه تی دهیهم

یاساگانی (پاء)

أ = پای قورس له حاله تی گه یاندن: گه یاندنی پیتی (پاء)
به دوای خوئی واته له سه ر (پاء) پانا وهستین، ئه ویش له م
شه ش حاله ته دا:

۱. ئه گه ر (پاء) (فتحة) ی له سه ر بوو:

ر ← رَبِّ ، رَحِيمَ ، رَضِيَ ، لِيُنذِرَكُمْ ، فَتَرَى ، عَشِيرَتَهُمْ ،
سَرَابًا ، مِدْرَارًا

۲. ئه گه ر (پاء) (ضمه) ی له سه ر بوو:

ر ← رُحَمَاءُ ، رُبَّمَا ، رُزِقْنَا ، غَيْرُ أُولِي ، حَيْرٍ وَأَبْقَى ، لَا يُغَيِّرُ مَا .

۳. ئەگەر (پاء) ساکین بوو به لام پیئشی (فتحة) بوو:

فتحة + ز ← مَرِيْمَ ، قَرِيْبَةً ، يَرْفَعُ ، يَرْضَى ، يَرْهَبُونَ .

۴. ئەگەر (پاء) ساکین بوو به لام پیئشی (ضمه) بوو:

ضمه + ز ← مُرْتَابٌ ، مُرْسَلِينَ ، قُرْبَانًا ، قُرْآنٌ ، فُرْقَانًا .

۵. ئەگەر (پاء) ساکین بوو به لام له پیئشه وهی (کسرة) یه کی نا

ئهصلی یاخود نادیار یاخود ناراسته و خۆ هات:

(کسرة) یه کی نائهصلی^(۱) + ز ← إِنْ أَرْتَبْتُمْ ، أَمْ أَرْتَابُوا ،

أَرْجِعِي ، أَرْجِعْ .

۶. ئەگەر (پاء) ساکین بوو پیئش (کسرة) یه کی ئهصلی به لام

له دوايه وه پیته کانی (إستعلاء) (خص ، ضغط ، قظ) هات:

(کسرة) یه کی ئهصلی + ز + پیته کانی (إستعلاء) وهك:

مِرْصَادٌ ، قِرْطَاسٌ .

(۱) (کسرة) ی نائهصلی له گه بخامی گه گشتنی دوو (سگگون) به گهك دروسگت ده بیگت گه

یه که میان ده کهین به کسره وهك [إِنْ أَرْتَبْتُمْ ده بیته إِنْ أَرْتَبْتُمْ]. یاخود له گه بخامی

بوونی (همزة الوصل) له سه رهتای وشه وه که سهیری سگنیهم بیگت ده گه بین بگه هه مزه گه وه

وهك: [أَرْجِعْ ده بیته إِرْجِعْ].

ب = پای قورس له حاله تی وهستان: وهستان له سهه (پاء) واته
 کؤتاپیت له زمانمان دیتته دهه پیتی (پاء) بیټ که ده بیټ به
 (ساکن). نه میس له (ه) پینج حاله تدا:

۱. نه گهر (پاء) پییشی (فتحة) بوو:

فتحة + ز ← البَشْرُ، الکُبْرُ، سَقَرُ، أُخْرُ، البَصْرُ، القَمَرُ، مُرْدَجَرُ.

۲. نه گهر (پاء) پییشی (ضمه) بوو:

ضمه + ز ← دُبْرُ، دُسْرُ، نُذْرُ، نُكْرُ، الرُّبْرُ.

۳. نه گهر (پاء) پییشی (واو) یکی (ساکن) بوو:

و + ز ← شَكُورُ، فَخُورُ، القُبُورُ، الصُّدُورُ، مَسْطُورُ، مَنَسُورُ.

۴. نه گهر (پاء) پییشی نه لیف (ا) بوو:

ا + ز ← الأَبْصَارُ، عَفَّارُ، نَهَّارُ، القَهَّارُ، النَّارُ، الأَشْرَارُ،
 قَرَارُ، كَفَّارُ.

۵. نه گهر (پاء) پییشی (ساکن) بیټ پییشی (ساکن) ه که ش

جگه له (کسرة) بیټ واته (فتحة و ضمه) بیټ:

جگه له (کسرة) + ساکین + ز ← القَدْرُ، الفَجْرُ، حُسْرُ، الصَّبْرُ،
 الكُفْرُ.

أ - گه یاندن
 ۲) پای سووک ← ب - وهستان

أ = پای سووک له حاله تی گه یاندن: گه یاندنی (پاء) به دوا ی
 خوی واته له سهر (پاء) پانا وه ستین، نه میش له دوو حاله تدا:

۱. نه گهر (پاء) (کسرة) ی له ژیربوو:

ر ← یُریدُ، رِجَالٌ، رِزْقٌ، شَرَّ الوَسْوَاسِ، رَبُّونٌ، لِلرِّجَالِ ، وَفِي الرِّقَابِ .

۲. نه گهر (پاء) ساکین بوو به لام پیئشی (کسرة) یه کی نه صلی دیار

بوو دوا یشی جگه له پیته کانی (استعلاء) بوو (خص، ضغط، قظ):

که سره یه کی نه صلی + زُ + جگه له (خص ، ضغط ، قظ)

عَوْنٌ	فِـ	رُ
دَوَسٌ	فِـ	رُ
يَةَ	مِـ	رُ
تُ	أُـ	رُ
هُ	اسْتَأْجِرُ	رُ
دُ	الوِ	رُ
ذِمَّةٌ	شِـ	رُ

ب = پای سووک له حاله تی وهستان: وهستان له سهه (پاء) واته
 کؤتاپیت له زمانمان دیته دهه پیتی (پاء) بیټ که ده بیټ به
 (ساکین) . نه میس له (۳) حاله تدا :

۱. نه گهر پیش پیتی (پاء) (کسرة) هات:

کسرة + ز ← المذَّزُّ ، فَكَبَّرُ ، الْكَوَافِرُ ، الْمَقَابِرُ ، مُنْذِرٌ ،
 مُنْتَشِرٌ ، عَسِرٌ ، فَانْتَصِرُ ، قُدِرٌ ، نَاصِرٌ .

۲. نه گهر پیش (پاء) (پاء) یکی ساکین هات:

یټ + ز ← حَبِیرٌ ، قَدِیرٌ ، ظَهیرٌ ، طَیرٌ ، خَیرٌ ، السَّیرٌ ، کَبِیرٌ ،
 حَرِیرٌ ، بَصِیرٌ .

۳. نه گهر له پیش (پاء) جگه له (إستعلاء) ی ساکین هات وه

پیش ساکینه که (کسرة) بوو :

کسرة + جگه له (إستعلاء) ی ساکین + ز
 ذی الذَّکْرُ ، مِنْ السَّحْرِ ، لِذی حِجْرٍ ، الشَّعْرُ .

به لام نه گهر دوا ی (کسرة) که (إستعلاء) ی ساکین بوو نه وا

به قورسی و سووکی دروسته بیخوینینه وه وهک :

(مِصْرٌ ، قِطْرٌ) .

راء

سووک

گه یاندن

۱. ر : رجال ، شر ، مین رزق
۲. که سره یه کی نه صلی دیار + ر +
جگه له پینه کانی استعلاء :
فردوس

وهستان

۱. کسره + ر : منذر ، ناصر
۲. ی + ر : خیر ، الطیر ، خیر
۳. که سره + جگه له
پینه کانی استعلاء به لام
ساکن بیت + ر :
ذی الذکر ، لذي حجر

قورس

گه یاندن

۱. ر : ربنا ، سراجا ، مدرارا ،
۲. ر : رحماء ، عربا ، سر
۳. فتنحه + ر : فارحمننا ، مریم
۴. ضمه + ر : فرقان ، قرآن
۵. که سره یه کی نه صلی + ر +
خص ، ضغط ، قط :
مرصاد ، فرطاص ، اِرصاد
۶. که سره یه کی نائه صلی
(نادیار) (ناراسته و خور) + ر :
أم ارتابوا ، ارجعی
مریة ، مرفقا ، الورد

وهستان

۱. فتنحه + ر : أخر بشر
۲. ضمه + ر : دبر ، دسر
۳. ا + ر : نهار ، القهار
۴. و + ر : فخور ، الشکور
۵. جگه له که سره + سکون + ر :
والعصر ، القدر ، خسر

بابه تی یازدهیه م

دریژکردنه وه (مه دد)

پیناسه ی (مه دد): واته دریژکردنه وه ی پیته کانی (مه دد) به ئه ندازه ی خو ی، یا خود زیاتر له بهر چه ند هۆکاریک.
* نیشانه ی (مه دد) ئه مه یه (~).

* پیته کانی (مه دد) ئه مانهن

فتحة + ا ضمة + و كسرة + ي	$\left\{ \begin{array}{l} \rightarrow \\ \leftarrow \\ \rightarrow \end{array} \right.$
---------------------------------	---

۳ پیته واته (ا، و، ی، ن)

* مهرجه کانی پیته کانی (مه دد) ئه وه یه:

۱. ده بیته (ساکن) بن.

۲. ده بیته له پیش (ا) (فتحة) بیته، له پیش (و) (ضمة) بیته،

له پیش (ي) (كسرة) بیته .

* جوړه كانى مه دد

دووجوړ مه دد مان هه يه:

١. مه ددى ناسايى (طبيعي).

٢. مه ددى نائاسايى (غير طبيعي).

١. مه ددى طبيعي: دوو (٢) چركه ^(١) دريژ ده كړي ته وه، واته

وهك خوځى ده خوځيږي ته وه به بى زيادو كه م نه گه ر له دواى

پيته كانى (مه دد) هوه (همزة) و (سكون) يا خوود (شدة) نه هات،

به م شيوه يه:

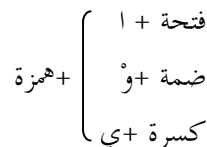
همزة	(قَالَ ، رَبَّنَا ، كَانَا ، بَلَعَا)	جگه له	فتحه + ا ضمة + و كة سره + ي
سكون	(يَقُولُونَ ، كَفَرُوا ، لَمَرْدُودُونَ)		
شدة	(قِيلَ ، فِي سَبِيلِ ، الَّذِي)		

(١) دوو چركه ماوه كه ي نه وه نده يه به خيرا يه كي مام ناو ه ند په بجهت دا بجهت و بيكه يته وه .

٢. مه ددی نائاسایی (غیرطبیعی)

*أ- نه وپیته مه ددانه ی که ده گن به (همزة):

* نه و پیته مه ددانه ی ده گن به (همزة) (ء) سی جور مه ددیان

لی دروست ده بییت که نه مانه ن:

١. المد الواجب المتصل: در یژ کردنه وهی (پیویست) ی به یه ک گه یشتوو له یه ک ووشه دا، واته پیته مه دده که بگات به (همزه) که به لام هه ردووکیان له یه ک ووشه دابن، نه م جوره

(مه‌دد) ه (٤بۆه) چرکه دریز ده‌کریتته‌وه، واته دوو ئه‌وه‌نده
یاخود دوو ئه‌وه‌نده و نیوی مه‌ددی (طبیعی) دریز ده‌کریتته‌وه:
نمونه:

فتحة + ا + همزة (سَاءَ، قَائِمٌ، جَاءَ، الحَائِنِينَ، الفَائِزُونَ، التَّائِبُونَ)

ظمة + و + همزة (السُّوءَ، تَبَوَّأَ)

كسرة + ي + همزة (سَيِّئَتِ، وَجِئَتْ، أَلْسِيَتْ)

٢- المد المجاز المنفصل: دریز کردنه وهی دروستی^(١) لیکجودا،
ئمه‌ش کاتیک دروست ده‌بیت پیتته (مه‌دد) ه‌که بگات به
(همزة) به‌لام له‌دوو وشه‌دابیت به‌پیچه‌وانه‌ی مه‌ددی (الواجب
المتصل) که له‌یه‌ک وشه‌دا بوو.
بویه پیی ده‌وتریت (لیکجودا) له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پیتته (مه‌دد) ه‌که
ده‌که‌ویته کوتایی وشه‌یه‌ک و (همزة) که‌ش ده‌که‌ویته سه‌ره‌تای
وشه‌که‌ی له‌دوایه‌وه دیت.

* ئه‌م جوړه (مه‌دد) ه به‌م شیوه‌یه دریز ده‌کریتته‌وه:

^(١) واته درۆسته‌ته‌ن‌ها دوو (٢) چرکه دریز بکریتته‌وه.

١. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان خیرابوو (٢) چرکه درێژ ده کرێته وه.

٢. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان مام ناوه ندبوو (٤) چرکه درێژ ده کرێته وه.

٣. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان هیواش بوو (٥) چرکه درێژ ده کرێته وه.

نموونه:

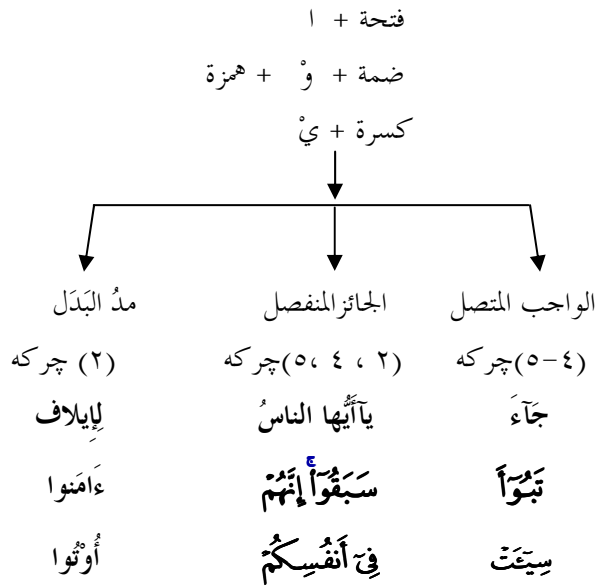
فتحة + ا + همزة (مأصاب، ومآامن، هآأأتم یاأهل
الكتاب، یاأیها)

ضمة + و + همزة (كفواأیدیكم، سبأواأئهم، أوبواأالی الله)

كسرة + ی + همزة (فی أنفسكم، أرجعی ألی، إنی آأمنت
الذی أنتم).

٣. مد البدل: بویه پیی ده وتریت (بدل) له بهر ئه وهی (همزة) که
ده که ویته پیش پیته کانی (مه دد) هوه، به پیچه وانه ی جوړی

یه که مو دووهم، ئەم (مەدد) ه تەنھا (٢) چرکە درێژدە کرێتە وه
 واتا بە شێوەیەکی ئاسایی بەبێ زیادو که م.
نموونه: (ءادم، ءامنوا، لایلاف، خاطین، اوتوا، ایمانکم،
 ائتونی) دەخویندرێتە وه به (ایتونی).

*ب- ئەو پىتە مەددانەى لە دوايانەوه (سكۆن) ياخود (شەدە) دىت:

$$+ \begin{pmatrix} ۱ \\ و \\ ي \end{pmatrix} \text{ (سكۆن)، يان (شەدە) كه له ئەسلدا (سكۆن) ه.}$$

* ئەو پىتە مەددانەى دەگەن بە (سكۆن) سى جۆرمە دىيان لى دروست دەبىت كه ئەمانەن:

١. مەددى (عارض السكۆن).

٢. مەددى (لین).

٣. مەددى (لازم).

١. مەددى (عارض السكۆن): باشترین پیناسە بوى ئەوه یه:

پاوهستان لەسەر دواى مەددى (طبیعی) كه دوايه كهى دەبىت بە (ساكن)، جا له كۆتایی ئایه تهوه بىت ياخود له ناوه پاستهوه، بۆیه پىی دەوترىت (عارض السكۆن) له بەر ئەوهى پىته مەددهكان پووبه پرووى (سكۆن) دەبنه وهو (سكۆن) هكه له ئەنجامى وهستان دروست بووه نهك له

ئه صلدا (سكون) بووييت ئه م جوژه (مه دده) (٢) ياخود (٤)
ياخود (٦) چركه دريژده كرئته وه ... **نموونه:**
(خَيْرٌ ، بصيرٌ ، عليمٌ ، ربّ العالمينٌ ، غفورٌ رحيمٌ ، نستعينُ ،
تعلمونُ ، الخاسرونُ ، الكافرونُ ، هذا القرآنُ ، العقابُ ، النارُ ،
القرآرُ)

٢. مه ددى (لين): وشه ي (لين) واته (نهرم)، واته به نهرمى و
هياوشى (٦,٤,٢) چركه دريژ ده كرئته وه، ئه ميس كاتيك
پوده دات پاره ستين له سهر دواى ههردوو پيتى مه ددى (و)
ي) وه به مارجيك له پيش ئه م دوو پيته مه دده وه (فتحة)
هاتبيت، له كاتيكدا له ئه سلدا ده بوايه پيش (واو) (ضمة)
بهاتايه و پيش (ياء) (كسرة) بهاتايه .

فتحة + $\left\{ \begin{array}{l} \text{و} \\ \text{ي} \end{array} \right.$ + سكون

نموونه: (خَيْرٌ ، والطيرُ ، قُرَيْشٌ ، حَوْفٌ ، لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ،
فِيهَا السَّيْرُ ، عَلَيْهِ).

٣. مهددى (لازم): بۆيه پيى دهوترىت (لازم) له بهر ئه وهى پيهوهسته به وهى كه ههردهم له دواى پيتهكانى (مهدد) هوه (سكون) ديت وه به وهى (٦) چركه دريژده كرپته وه واته سى ئه وهندهى مهددى (طبيعي)، ئه م مهdde دوو جوړه:

أ- لازم كلمي: (لازمى وشه يى) له وشه دا .

ب- لازم حرفي: (لازمى پيى) له پيىندا .

أ - مهددى لازمى (كلمى): دهبيت به دوو به شه وه:

١- لازمى (كلمى مُنْقَل) قورس (٦) چركه: ئه گهر هاتو له دواى پيتهكانى (مهdde) هوه (شهdde) ^(١) هات ئه وا (٦) چركه دريژده كرپته وه، وه بۆيه پيى دهوترى (لازمى كلمى مُنْقَل) له بهر ئه وهى هه ميشه (٦) چركه دريژده كرپته وه وه له وشه دا پووده داتو، گرتنى تيدايه واته له دوايه وه (شهده) هاتووه .

نموونه:

(الْحَاقَّةُ ، تَأْمُرُوفِي ، بِضَارِّينَ ، الطَّامَّةُ ، أَتْحَكُجُوفِي ، دَابَّةٌ ، ءَأَمِّينَ ، الدَّوَابِّ ، لَرَأْدُكَ ، وَلَا الضَّالِّينَ) .

(١) (شهده) له سگهر هگهر بيتيگك بيگت نكهوا نكهو بيتيگه بريتيگه لگه دوو بيتيگت به كه ميان (ساكن) هو دوو ميان (متحرك) ه وه كو (الْحَاقَّةُ) لهئه سلدا (الْحَاقَّةُ) بووه ..

٢- لازمى (كلمى مُخَفَّف) (خفيف) سووك (٦) چـركه:
ئەم جۆره مەدده تەنھا لە يەك وشەدا ھاتووھ لە قورئانى پيرۆز
لە سورەتى (يونس) دا، ئەو وشە يە دوو جار ھاتووھ لەم
سورەتەدا، (٦) چركه دريژ دەكریته وه، لە بەر ئەوهى لە
دوايه وه (سكون) ھاتووھ بەبى (شَدَّة) بۆيه پيى دەوتریت
سووك.

نموونه:

ءَاَلْتَنَ ئايەتى (٥١)

ءَاَلْتَنَ ئايەتى (٩١)

ب- مەددى لازمى (حرفى): ئەو جۆره مەدده يە كه پووده دات
لە پيته كانى سەرەتاي سورەتە كانى قورئانى پيرۆزدا بە
مەرجيک:

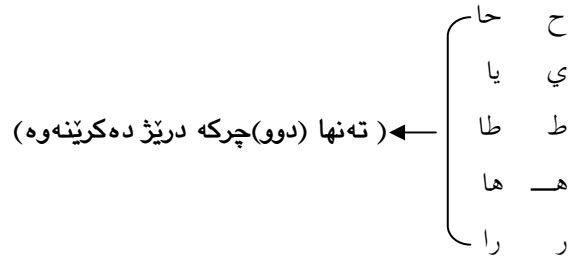
١. كاتيك ناوى پيته كه دەبەيت پيکھاتبیّت لە (سى) پیت و
ناوه راستە كه ی پیتی مەدد بیّت وهك:

	م	مِیْمٌ
	س	سِیْنٌ
که کۆبوننه ته وه له پسته ی (نَقْصَ عَسَلُکُمْ)	ن	نُونٌ
واته پیته کانی (ن، ق، ص، ع، س، ل، ک، م)	ق	قَافٌ
	ع	عَیْنٌ
	ل	لَامٌ
	ک	کَافٌ

٢. ده بیته ناوی پیته که به (همزة) کۆتایی نه هاتبیته، نه گهر به (همزة) کۆتایی هاتبوو نه وا (همزة) که ناخویندریته وه و مه دده که ش ته نها (٢) چرکه دریژ ده کریته وه وه ک :

	ح	حَاءٌ
	ی	یَاءٌ
(٥) پیته کۆبوننه ته وه له رسته ی (حِیُّ طَهْرٌ)	ط	طَاءٌ
	ه	هَاءٌ
	ر	رَاءٌ

که و ابو له کاتی خویندنه وه دا ده لئیت:

❁ مه ددی لازمی (حرفي) ده بیټ به دوو به شه وه:

۱. مه ددی لازمی قورس (مثقل) (۶) چرکه: ئەم جوړه مه دده
- (۶) چرکه دريژ ده کرينه وه، وه بویه پيی ده وتریت (قورس)
- له بهر شه وهی (إدغام) تيايدا پرووده دات واته گرتنی تیدايه.

نموونه:

- (الم ← أَلْفُ - لَامٌ - مِيمٌ ده بیټ به ← أَلْفُ - لَامِيمٌ)
- (طسم ← طَاٌ - سَيْنٌ - مِيمٌ ده بیټ به ← طَاٌ - سِيْمِيْمٌ)
- (المر ← أَلْفُ - لَامٌ - مِيمٌ - رَأٌ ده بیټ به ← أَلْفُ - لَامِيْمٌ - رَأٌ).

۲. مه ددى لازمى سووك (مخفف) (۶) چركه :

ئەم جوۆره مه دده (۶) چركه دريژ ده كرىته وه، واته (۳)
 ئەوه ندهى مه ددى (طبيعي)، ئەوه ندهى (۳) (ألف) دريژ
 ده كرىته وه، وه بۆيه پى ده وترىت (سووك) له بهر ئەوهى هيچ
 (ادغام) و گرتنى تيدانيه :

نموونه :

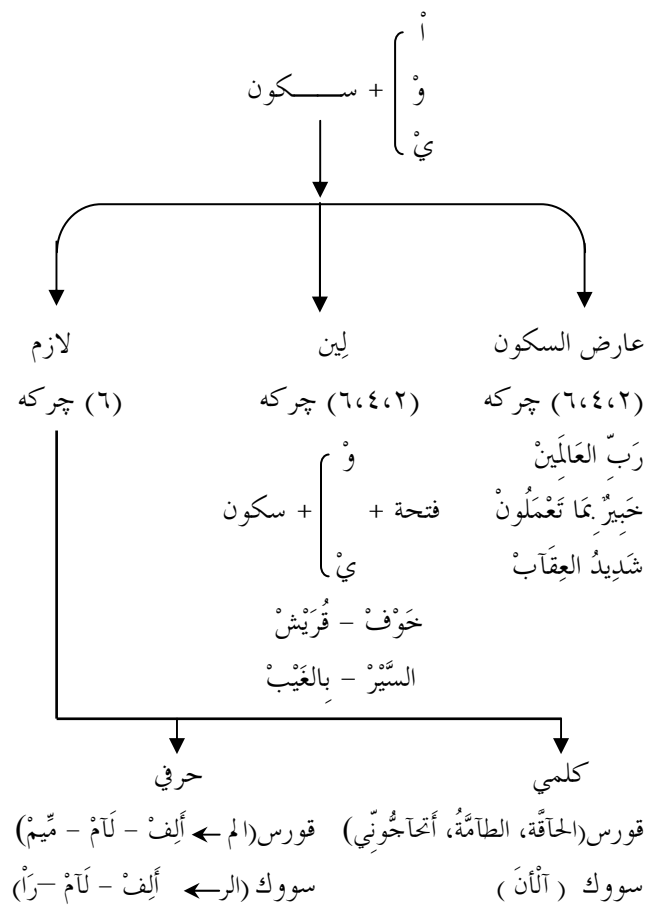
(الر ← أَلِفٌ - لَامٌ - رَاءٌ)

(طس ← طَاءٌ - سَيْنٌ)

(ق ← قَافٌ)

(ن ← نُونٌ)

(ص ← صَادٌ) .

بابه تی دوانزه هه م

((هه ندهی مه ددی تر))

١- مه ددی (صیلة) واته (هـ) (هَاء) ی (الضَمیر) پاناو، که ده بیّت به دوو به شه وه:

أ. مَدُّ الصِّلَةِ الْكُبْرَى (گه وره). ب. مَدُّ الصِّلَةِ الصُّغْرَى (بچووک).

أ. مَدُّ الصِّلَةِ الْكُبْرَى (گه وره):

(٥,٤,٢) چرکه دريژ ده کريته وه وه کو مه ددی (جائز المنفصل) نه ميس کاتيک رووده دات نه گه ره پيش (هَاء) هکه وه (متحرك) بوو واته (فتحة يان ضمة يان كسرة) بوو، دواي (هَاء) هکه ش (همزة) بوو، به م شيويه:

(متحرك + ه + همزة)

نموونه:

(عِنْدَهُ إِلَّا ، عَلِمَهُ إِلَّا ، مَالَهُ أَخْلَدَهُ ، لِأَمْرَاتِهِ أَكْرَمِي ،
أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا) .

ب. مَدُّ الصِّلَةِ الصُّعْرَى (بجوك):

(٢) چركه دريژ ده كريتته وه وهكو مه ددى (طبيعى)، ئه ميمش

كاتيك روده دات ئه گهر پيش (ههه) كه (متحرك) بوو به لام

دواى (ههه) كه (همزة) نه بوو، به م شيوه يه:

(متحرك + هه + جگه له همزة)

نمونه:

(بِهْ جَمْعًا ، بِهْ نَقْعًا ، لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ ، لَهُ مُلْكٌ ، رَبُّهُ كَانَ مَا)

تبييني: ئه گهر پيش (ههه) كه (ساكن) بوو ئه وا (ههه) كه دريژ

ناكريتته وه، به لكو وهك خوى ده خويئريتته وه ئه گهر (كسرة)

بوو به (كسرة) ده خويئريتته وه، (ضممة) بوو به (ضممة)

ده خويئريتته وه وهك:

(عَنْهُ ، مِنْهُ ، إِلَيْهِ ، فِيهِ ، وَبَيْنِهِ ، وَنَرَاهُ ، فَاجْتَبَاهُ ، إِنْسَاهُ) ته نها

له يهك جيگه دا نه بيت له قورناندا ئه ويش له سوره تى (الفرقان)

دا له ئايه تى (٦٩) ﴿وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا﴾ ئه ميمش له بهر ئه وهى

(عه بدوللاى كورى مه سعود) په زاي خواى ليبيت به م شيوه يه

خویندووویه تیییه وه، به ئه ندازه ی مه ددی (طبیعی) (۲) چرکه در یژده کریتته وه .

۲- مه ددی (فَرَق) (۶) چرکه: ئه م جوّره مه دده شه ش چرکه در یژده کریتته وه له بهر ئه وه ی (همزة) ی (إستفهامیة) جیا بکریتته وه له (همزة الوصل) که ته نها له دوو وشه دا له قورناندا هاتووه :

نموونه:

﴿أَلذَّكَرَيْنِ﴾ (الأنعام: ۱۴۳)، له ئه سلدا (أَلذَّكَرَيْنِ) بووه .

﴿أَللَّهُ﴾ (یونس: ۵۹)، له ئه سلدا (أَللَّهُ) بووه .

۳- مه ددی (عَوَضَ): ته نها (۲) چرکه در یژده کریتته وه به بی زیادو که م ئه گه ر هاتوو له سه ر ته نوینی (فتحة) پاره ستاین ، وه بویه پیی ده وتریت (عَوَضَ) له بهر ئه وه ی له جیاتی ته نوینی (فتحة) ه که بخوینینه وه ئه م مه دده ی ده دینئ .

نموونه:

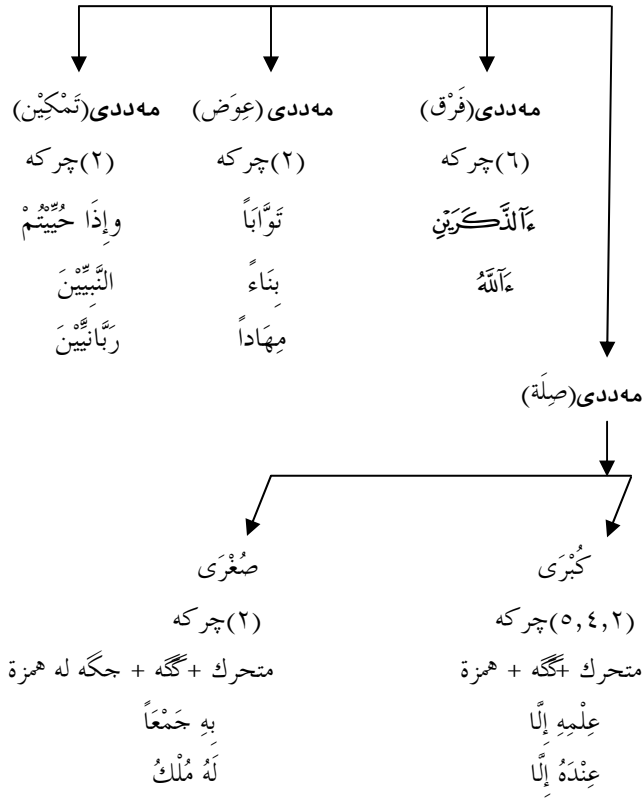
(تَوَابًا ، بِنَاءً ، مِهَادًا ، مَاءً ، عَذَابًا ، مِيقَاتًا ، نِسَاءً) .

۴- مه ددی (تْمکین): ته نها (۲) چرکه دريژ ده کریتته وه به بی
 زیادو که م نه گهر هاتوو له دواي (ياء) يکی (شَدَّة) داره وه (ياء)
 يکی (ساکن) هات، له م کاته دا (ياء) ه که ی یه که م وا له (ياء) ه
 که ی دووهم ده کات (۲) چرکه دريژ بکریتته وه بویه پی
 ده وتریت مه ددی (تْمکین).

نمونه:

(وَإِذَا حَيَّيْتُمْ ، النَّبِيِّنَ ، رَبَّانِيَّيْنِ ، أَنْتَ وَلِيٌّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ،
 عَلِيِّنَ ، لِلْحَوَارِيِّينَ ، الْأُمِّيِّينَ) .

هه ندای مه ددی تر

چەند تیبینییه کە و چەند هەڵەیه کە قورنان خوینان

١. چەند لە قورنان خوینان مەددی (طبیعی) لە (واوالجماعة) دا یاخود (باء) دا دەرناکەن وەک (كَفَرُوا ، آمَنُوا ، قَتَلُوا ، قَالُوا ، ضَرَبُوا ، فَيَقُولُوا ، ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا ، فِي ، يَدْخُلِ الْإِيمَانُ ، لِإِيْلَافِ ، الَّذِي ، إِنِّي ، رَبِّيَٰنِي صَغِيرًا ، سَيِّئِينَ ..).

٢. پیتی (لام) بە قەڵەوی دەخویننه وه لەو وشانەدا کە لە

پیش (لام) هەکە وه پیتی (ص) و (ط) هاتوو هەک:

(سَيَّصَلِي ، يَصَلِي ، يَصَلُونَهَا ، اصْلَوْهَا ، سُلْطَان ، يُصْلِحُ ، يُسَلِّطُ). لە کاتی کدا دەبیت بە سووکی بخوینریت هە تەنها لە وشە ی پیرۆزی (الله) دا نەبیت بە قەڵەوی دەخوینریت هە وه ئەویش بە مەرجیک (كسرة) لە پیشیدا نە هاتبیت ..

٣. ئەگەر هاتوو تەنوینی (فتحة) یان (ضممة) یان (كسرة)

گە یشت بە (همزة الوصل) (أ) ئەوا تەنوینه کە وەک خووی

دەخویننه وه واتە دەیکەین بە نونی ساکین لە پاشاندا

(كسرة) یەک دەخەینە ژیرنونه ساکینه کە و دەیدەینە دەم

وشە کە ی دوا ی خووی وەک:

قَوْمًا اللّٰهُ ← قَوْمَنَ اللّٰهُ ← قَوْمِنَ اللّٰهُ
 أَحَدًا اللّٰهُ ← أَحَدُنُ اللّٰهُ ← أَحَدِنِ اللّٰهُ
 لَهَوًا أَنْفَضُوا ← لَهَوْنَ أَنْفَضُوا ← لَهَوْنَ أَنْفَضُوا
 كَرَمًا اشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنَ اشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنَ اشْتَدَّتْ
 جَزَاءَ الْحُسْنَى ← جَزَاءِنَ الْحُسْنَى ← جَزَاءِنَ الْحُسْنَى

٤- ئەگەر هاتوو (همزة) ی (وصل) (ا) له سه ره تایی ئایه ته وه

هات، ئەوا ئەگەر (لام) ی له گه لدا بوو به (فتحة) ده یخوینینه وه،

وهك:

اللّٰهُ ← اللّٰهُ
 الْيَوْمَ ← الْيَوْمَ
 النَّارُ ← النَّارُ

به لام ئەگەر (همزة) ی (وصل) هکه (لام) ی له گه لدا نه بوو ئەوا

سهیری سییه م پیت ده که یین به (همزة) که وه، له م کاته دا ئەگەر

سییه م پیت هکه (ضممة) ی له سه ره بوو ئەوا (ضممة) بو (همزة) هکه

داده نین . وهك:

أَنْظُرُ ← أَنْظُرُ
 أَشَدُّدُ ← أَشَدُّدُ
 أَسْلُكُ ← أَسْلُكُ
 أَدْعُ ← أَدْعُ
 أَتْلُ ← أَتْلُ

به لام نه گهر سییه م پیته که (ضمه) نه بوو واته (کسره) یان
 (فتحه) بوو نه وا (کسره) بق (همزه) ه که دادنه نین وهک^(۱):

اصْبِرْ ← اصْبِرْ
 انْطَلِقُوا ← انْطَلِقُوا
 اسْتَعْفِرْ ← اسْتَعْفِرْ
 انْتَهُوا ← انْتَهُوا
 ادْفَعْ ← ادْفَعْ
 اتَّبِعُوا ← اتَّبِعُوا

(۱) وشه (أتوني) به (ایتوني) ده خوینرتنه وه، نه مهش له بهر گه وهی (تساء) ه گگه گه نه سگندا
 (کسره) ی هه بووه به لام (واو الجماعه) ه که ی دوای وای لیکردوه (ضمه) وه بگریت.

٥. نه گهر هاتوو (الف) و (واو) و (ياء) ي (ساكن) (أ، و، ي) له دو ايانه وه (همزة الوصل) (أ) هات نهوا به هيچ شيويه كه ناخوينرينه وه وه كه نه وه ي بوونيان نه بيت. وه كه:

لَفِي الصُّحُفِ ← لَفِ الصُّحُفِ

نَسُوا اللَّهَ ← نَسُ اللَّهَ

وَقِيلَ ادْخُلِ النَّارَ ← وَقِيلَ ادْخُلِ النَّارَ

كَفَرُوا الْحَيَاةَ ← كَفَرُ الْحَيَاةَ

وَقَالَ الْحَمْدُ ← وَقَالَ الْحَمْدُ

فِي النَّارِ ← فِي النَّارِ

٦. هه ندئ له خوينه رانى قورنانى پيرؤز (كسرة) ي نه م وشانه و

هاوشيوه كانى باش ده رناخه ن:

(كَاذِبِينَ ، بِالذِّينِ ، مَسْكِينِ ، الرَّحْمَانَ الرَّحِيمِ ، كَاتِبِينَ ، سَافِلِينَ ، بِمِثْلِ ، أَرْضِعِيهِ ، نَاصِرِينَ ، الْحَاكِمِينَ ، غَاسِقٍ ، مُنْتَصِرِينَ ، خَاسِرِينَ ، وَيَسْرِلِي ، حَاسِدٍ ، الظَّالِمِينَ ، سَجِيلٍ ، يَوْمِ الدِّينِ).

٧. نابیت (ضمة) به (واو) بخویننه وه، ئه ویش به وه ده بیت چی له دواى (ضمة) كه وه هاتوه یه كسه ر بیخویننه وه، وه نابیت (كسرة) به (یاء) بخویننه وه. نمونه:

(وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ ، اذْعُ إِلَى سَبِيلِ ، أَعْلَمُ بِمَنْ ، ائْتِ مَأْوِجِي ، نَحْنُ مُحْرُومُونَ ، وَابْتَغِ فِيمَا ، أَكْبَرُ لَوْ ، نَبِغْ فَارْتَدًّا).

٨. هندی له خویننه رانی قورنانی پیروز پیتی (ز) به (س) ده خویننه وه ، وهك:

(مِنْ رَزَقِهِ ، أَمْسَكَ رِزْقَهُ)

٩. ئه گهر له سه ر (تاء) ی خپه (پاوه ستاین ئه وا دوو خاله كه ی ناخویننه وه، واته به (هه) یكى (ساكن) ده ریده بپین نمونه:

رَاضِيَةٌ	←	رَاضِيَهُ
مَرْفُوعَةٌ	←	مَرْفُوعَهُ
لَاغِيَةٌ	←	لَاغِيَهُ
مَوَدَّةٌ	←	مَوَدَّهُ

١٠. ئەگەر له سهەر (نون) یا خوود (میم) ی (شدة) دار پاره ستاین ئەوا (شدة) که ی دهرده برین و مینگه یان دهردهینی ئەگەر چی (حرکه) که ی دهرنا برین، به لام ئەگەر چگه له (نون) و (میم) بوو ئەوا تهنها (شدة) که دهرده برین به بی مینگه نموونه:

فَامَتَجِنُوهُنَّ	←	فَامَتَجِنُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ	←	أُجُورَهُنَّ
لَهُنَّ	←	لَهُنَّ
فِي الْيَمِّ	←	فِي الْيَمِّ
وَهُوَ الْحَقُّ	←	وَهُوَ الْحَقُّ
وَتَبَّ	←	وَتَبَّ

١١. ئەگەر هاتوو (الف و واو) (همزة) ی له سهەر بوو ئەوا (الف و واو) هکه ناخوینریتته وهه وهک (أَنْشَأْنَاهُنَّ ، لَا يُؤَاخِذُكُمْ ، الْعُلَمَاءُ ، أَمِنَ ، يُؤْتِي ، الَّذِي أَوْثِقِنَ ، تَأْمَنُهُ ، تَأْتُمُونَ).

١٢. ئەگەر هاتوو (واو) ساکن بوو وه پێشی (فتحة) بوو ئەوا
ئەو (واو) ه درێژ ناکرێته وه به لکو به (ساکن) ده خویندرێته وه
وهك (لُيْرُوا ، اَتَّقُوا ، وَاخْشَوْا ، تَوَلَّوْا ، فَاسْعَوْا).

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی اله وصحبه وسلم اجمعین

سه رچاوه کان

١. القرآن الکریم .
٢. هداية المستفید في أحكام التجويد.
٣. الفرید في فن التجويد (هونه ری جوان خویتندنه وهی قورئان - وهرگییرانی: عومه ر خه تتابی).
٤. من آداب الاسلام لاصلاح الفرد والمجتمع للشیخ محمد جمیل زینو.

**بۆ ده سته وتنی هه ر کتیب و
نامیلکه یه کی نوی په یوه ندی بکه به
﴿سایتی به هه شت﴾ ه وه
www.ba8.org**